

Landschapstoets

In het Vakblad van oktober 2008 pleitte ik voor een algemene erfgoedtoets voor zowel natuur als cultuurhistorisch landschap. Zo'n integrale landschapstoets zou dan naar voorbeeld van de habitattoets kunnen worden gemodelleerd en zou zo ook kunnen gelden voor EHS, Nationale Landschappen, Belvedere-gebieden en andere thans nog juridisch gebrekkig beschermde doch waardevolle gebieden.

Zo'n vergezocht idee is het nou ook weer niet, want je kijkt alles gewoon af van de oude vertrouwde habitattoets. Ik heb het ideeje medio vorig jaar ook ingebracht als lid van een commissie van Directie Cultureel Erfgoed van het ministerie van OCW. Meestal gebeurt er met zo'n ideeje in eerste instantie niks, maar de recent bij de Tweede Kamer ingediende ontwerp-tekst voor een *Besluit algemene regels ruimtelijke ordening* (ook wel de AMvB Ruimte genoemd) introduceert weggestopt in artikel 7.14 en 7.15 zomaar een heuse landschapstoets. Weliswaar is deze beperkt tot de Waddenzee, maar toch...

De toelichting erkent ook ruiterlijk dat deze landschapstoets is afgekeken van de habitattoets uit de Natuurbeschermingswet. Het gaat dan ook weer om de bekende begrippen als significantie, passende (landschappelijke) beoordeling, beperken van negatieve effecten, aantonen van zwaarwegende redenen van groot openbaar belang en alternatievenbeoordeling. Bij significantie gaat het om de gevolgen voor landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten. Deze staan ook in de AMvB, namelijk in artikel 7.2, en omvatten waarden als rust, weidsheid, open horizon, maar ook historische scheepswrakken en 'verdronken en onderslibde nederzettingen en ontginningssporen, waaronder de dam naar Ameland'. Cultuurhistorie, landschap en natuur komen zo steeds meer samen in één toets. Dat lijkt mij een goede zaak, want in het veld is het vaak ook één geheel. Soms is het zelfs letterlijk één hutspot van cultuurhistorie, landschap en natuur zoals bijvoorbeeld bijgaande foto van een ruim 90 jaar oud slagveld uit de Eerste Wereldoorlog tussen Passendale en Ieper laat zien: bomkraters met daaronder nog Engelse loopgraven en tunnelstelsels in een overigens rustig en verlaten bosgebied.

foto's Fred Kistenkas

Negentig jaar oud slag veld bij Ieper

Nog even terug naar het Wad: openheid en weidsheid zijn de zogenoemde oude doelen van het voormalige natuurmonument Waddenzee. Deze zijn ook als instandhoudingsdoelstellingen meegenomen bij de aanwijzing als Natura 2000-gebied. In de LNV-brief van 30 juni 2009 (PDN.2009.56) bij advies van de Commissie Huys (*Meer dynamiek bij de uitvoering van nationale en Europese natuurwetgeving*, 19 juni 2009) wordt voorgesteld deze oude doelen uit de habitattoets te lichten, zodat het oude en lichtere regime weer terugkeert voor deze doelen. Voor de Waddenzee echter komen ze grappig genoeg kennelijk via de achterdeur van de AMvB Ruimte toch weer in een juridisch bindende toets terug: in de op de habitattoets geïnspireerde landschapstoets. Voor alle zekerheid kondigt artikel 7.11 ook nog maar eens een bouwverbod voor windturbines in

de Waddenzee af. Tja, openheid en weidsheid natuurlijk....

Het is maar weer een ideeje, maar kan zo'n landschapstoets niet ook voor andere gebieden door de provincies worden opgepakt? Zij kunnen immers nu provinciale ruimtelijke verordeningen (PRVs) maken die voor bouwvergunnigverlenende gemeenten bindend zijn en kunnen daarin ook een landschapstoets voor andere waardevolle gebieden instellen. Want we weten: zonder dwingende toets tel je bij de (bouw)planontwikkeling niet mee en kan de verrommeling onbekommerd doorgaan.

Fred Kistenkas
Alterra en Wageningen Universiteit
fred.kistenkas@wur.nl